

N:o 222.

Af herr **A. Norrman**, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta.

Onsdagen den 23 sistlidne februari inkom på Andra Kammarens bord »Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta». Denna proposition har varit bebådad och väntad en längre tid, och man har nog fästat stora förhoppningar vid densamma. Intresset för arbetare- eller medborgare-pensioneringsfrågan har blifvit allt mera lifligt i vårt land. Enskilda personer hafva en och annan gång tagit den viktiga frågan om hand både genom motionering i riksdagen och på annat sätt. Regeringen framlade för några år sedan för Riksdagen ett förslag till arbetarepensionering, hvilket dock icke vann Riksdagens bifall. Det stora intresset för saken har flera gånger visat sig uti äskande och beviljande af betydliga statsanslag för en arbetareförsäkringsfond och uti motioner om långt större sådana. Ehuru man mest talat om pension åt de s. k. arbetarne, hafva dock flera röster höjts för en större utsträckning af pensioneringen, för allmän medborgarepensionering. Det kan ju icke heller nekas, att alla medborgare på visst sätt äro »arbetare» hvar och en i sitt kall, och att många ibland dem, som vanligen icke benämnas arbetare, äro eller kunna komma i behof af pension, och att det skulle varit bäst, om man kunnat åstadkomma allmän pensionering eller försäkring. Då en sådan likväl icke torde för närvarande kunna åstadkommas till följd af de omätligt stora kostnader, som den skulle kräfva, synes regeringen uti den nu föreliggande kongl. propositionen hafva funnit en lycklig medelväg genom att först och främst framställa förslag till pensionsförsäkring (»försäkringspligt») för »arbetstagare» (1 kap.), men derjemte äfven för »lifränteförsäkring» (»frivillig»,

2 kap.), som utsträckes till hvarje svensk man eller qvinna mellan 18 och 50 års ålder.

För min ringa del anser jag, att man nu borde vara betänkt på att antaga ifrågavarande kongl. förslag, dels emedan det i hufvudsaken synes vara godt, dels ock för att ej fördröja den viktiga frågans lösning, utan så snart som möjligt komma till ett resultat, hvilket ju framdeles kunde förbättras. Men likväl håller jag före att, om förslaget skall kunna antagas, måste åtskilliga mer eller mindre stora och viktiga förändringar vidtagas i samma förslag, hvilka ock torde kunna göras, utan att egentligen sönderbryta förslaget i dess helhet.

Det heter uti det kongl. förslagets 4 § mom. 2: »Försäkringen omfattar ej heller dem, som, då denna lag träder i kraft, fyllt trettio år»; och i 14 §: »Rätt till pension enligt denna lag inträder vid fyllda sextiofem år, eller dessförinnan vid varaktig oförmåga till arbete, dock ej förr än efter fyllda femtio år».

Af dessa båda stadganden följer, att ingen ålderdomspension skulle komma att utdelas förr än efter 1935 och ingen invalidpension förr än efter år 1920. Man finner ock af förslagets 2 kap. om lifränteförsäkring, att icke heller sådan kan erhållas förr än efter fyllda 65 år, och att följaktligen ingen sådan skulle komma att utdelas förr än efter år 1915. Genom dessa bestämmelser om åldersgränserna måste belåtenheten med det kongl. förslaget i hög grad störas, ty en ganska stor del af den nuvarande generationen blir till följd häraf alldeles lottlös i afseende på försäkrings- och pensions-väsendets välsignelse. *Kan icke ändring i dessa åldersgränser erhållas, så håller jag före, att förslaget måste betraktas som oantagligt!* Men det torde nog icke vara omöjligt för Riksdagen att vidtaga ändringar i dessa hänseenden. För att bereda försäkring åt alla arbetare, som äro yngre än 40 år, skulle enligt professor Lindstedts uträkning (Bil. till kongl. förslaget, § 6, sid. 20, 21) erfordras cirka 17 millioner kronor för en gång eller 1 million årligen under 25 år utöfver hvad sjelfva förslaget (med 30 år till utgångspunkt) ställer i utsigt. Och nog torde Riksdagen kunna anslå dessa medel, antingen 17 millioner kronor fördelade på 2 eller 3 år eller ock 1 million hvarje år i 25 år. Jag erinrar ock derom, att det förra kongl. förslaget velat utsträcka försäkringen till alla dem, som icke fyllt 40 år. Icke heller torde det vara ogörligt att ställa så till, att rätten till pensions undfående kunde inträda vid fyllda 60 år i stället för vid 65 år och vid full arbetsoförmåga vid fyllda 40 år i stället för 50. Visserligen hafva vi här likasom i det föregående egentligen att göra med en penningfråga; ty det behöfves först och främst ökade medel för sakens genomförande. Ja väl, men en del af dessa kunde erhållas

genom att sätta premiebetalningen till 55 år i stället för 50, och det öfriga finge väl staten tillsläppa. Jag föreställer mig, att detta tillsammans med hvad som behöfdes för försäkringens utsträckning till alla dem, som icke fyllt 40 år (ifall detta delades på 25 år) icke skulle uppgå till 1¹/₂ million kronor årligen. Statsanslaget skulle då tillsammans med de ungefär 2 millioner kronor, som enligt förslaget skulle erfordras under de 20 första åren, blifva cirka 3¹/₂ millioner om året men troligen mindre, hvarutaf antagligen en betydlig del kunde vinnas genom ett bättre tillgodoseende af bränvinsmedlen för statens räkning, utan att likväl indraga mer än en del af hvad som nu kommer städerna till godo. Och att betala intill 55 år komme i de flesta fall icke att blifva svårare för friska arbetare än att betala före 50 år, ty barnen lära i allmänhet hafva vuxit undan, då föräldrarne nått 50 år.

Som ett ytterligare skäl för ändring uti nyssnämnda åldersgränser vill jag anföra, att de uti kongl. förslaget satta gränserna af 30 och 65 år utan tvifvel skola komma att vålla mycket missnöje hos arbetarne och göra dem ovilliga att betala premierna. 18—30-åringarne behöfva nog att hafva ett godt exempel uti 30—40-åringarne, ty sjelfva lära de till stor del föga tänka på en stundande ålderdom, utan hellre lefva för dagen; och säga hvad man vill om »tvånget» att betala premier, så torde det ofta blifva svårt att genomföra, om icke någon grad af frivillighet förefinnes.

Vidare må anmärkas att 55-årsgränsen för inbetalning af premier och 40- och 60-årsgränsen för åtnjutande af pension naturligtvis äfven bör tillämpas i afseende på den frivilliga lifränteförsäkringen.

Sedan jag sålunda yttrat mig om åldersgränserna, vill jag ock nämna något rörande de personer, som skulle vara försäkringspligtiga och pensionsberättigade enligt kap. 1 uti förslaget. Den bestämmelsen, att de, som hafva mindre än 1,800 kronors kontant inkomst, skola ega sådan pligt och rätt, bör tydligen så ändras, att ordet »kontant» alldeles borttages; ty det måtte väl göra detsamma antingen de hafva sin lön i kontant eller på annat sätt, och om de hafva en del kontant och en del in natura, så kan ju beloppet stundom öfverstiga 1,800 kronors värde, utan att utesluta från försäkring. För öfrigt torde högsta inkomsten gerna kunna nedsättas till 1,500 kronor. De, som hafva mera, kunna väl knappt betraktas som arbetare i vanlig mening. Uttrycket »kontant» uti 5 § bör naturligtvis äfven borttagas.

Vidare torde här böra anmärkas, att jordtorparnes och de minste hemmansegarnes talrika klass nog väntat att äfven kunna få arbetarepension, och att dessa personer till stor del torde vara i samma behof af sådan försäkring som de bäst lottade arbetarne, likasom de nog hafva minst

lika ansträngande arbete som de. Derför borde måhända denna klass af medborgare äfven tagas med uti arbetareförsäkringen; ty det är nog temligen ovisst, huruvida flertalet af dem komma att begagna sig af den s. k. frivilliga försäkringen. Dock är väl möjligt, att detta mitt förslag skulle vålla alldeles för stora kostnader, och man får kanske hoppas, att den frivilliga lifränteförsäkringen med tiden skall göra till fyllest för denna medborgareklass.

Ytterligare vill jag påpeka, att stadgandet uti 2 mom. af § 2 torde böra på något sätt ändras. Det heter: »såsom med försäkringspligt förenad anställning skall jemväl anses tillfällig sysselsättning, derest arbetstagaren varit under alla söckendagar i en kalendervecka hos samme arbetsgifvare sysselsatt». Detta stadgande kan ju lätteligen kringgås och blifva alldeles overksam. En arbetsgifvare kan ju låta arbetstagaren arbeta 5 dagar i en vecka och låta honom gå den 6:te för att slippa besväret med hans försäkringsförhållanden o. s. v. Härutinnan torde således en ändring böra företagas, så att vi ej få ett opraktiskt stadgande till lag, som i många fall icke kan tillämpas.

Det förtjenar äfven att framhållas, att de arbetare, som varit i tjänst, men sedan blifva sina egna, såsom torpare etc., borde få fortfara att sjelfva betala premier eller till och med tvingas till sådan betalning.

På grund af hvad jag sålunda i korthet anfört tillåter jag mig vördsam föreslå,

att Riksdagen måtte, under förutsättning, att Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag antages, hemställa om följande ändringar uti detsamma, innan det som lag stadfästes, nemligen

1:o) att åldersgränsen för försäkringspligt uppflyttas från 30 år till 40 år;

2:o) att åldersgränsen för pension eller lifränta likaledes nedflyttas från 65 till 60 år och för invalidpension till 40 år;

3:o) att gränsen för pensions- och lifränte-afgifts erläggande sättes till 55 år i stället för 50 för personer, som äro arbetsföra;

4:o) att bestämmelsen »kontant» utgår i § 1 och 5, och bestämmelsen 1,800 kronor uti § 1 mom. 2 utbytes mot 1,500 kronor, oberoende af det sätt, hvarpå aflöningen utgår (om kontant eller in natura eller båda delarna);

5:o) att uti 2 § 2 mom. måtte göras den ändring, att det kommer att heta »största delen af en kalendervecka» i stället för alla söckendagar i en kalendervecka.

Stockholm den 9 mars 1898.

A. Norrman.